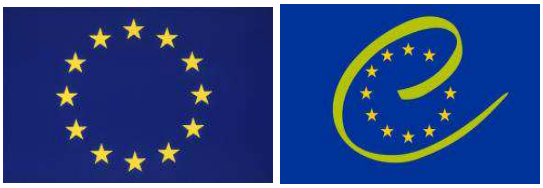
Biuletyn Europejski nr 1(36)/2017*

Spis treści

Informacje 2

Nowe akty prawne UE 4

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE 5

Cła 5

Cudzoziemcy 7

Ochrona środowiska 8

Podatki 9

Rolnictwo 12

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka 13

* Biuletyn opracowywany przez Wydział VII Prawa Europejskiego w Biurze Orzecznictwa NSA stanowi informację o wybranych aktach prawnych Unii Europejskiej i orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz aktach prawnych Rady Europy i orzeczeniach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, mogących mieć znaczenie dla orzecznictwa sądów administracyjnych; jest dostępny w bazie CBOIS oraz na stronie http://www.nsa.gov.pl/biuletyn-europejski.php.

Informacje

- 1 stycznia 2017 r. Malta, najmniejsze państwo członkowskie UE, objęła rotacyjną półroczną prezydencję w Radzie UE.

- 1 stycznia 2017 r. weszła w życie nowelizacja rozporządzenia z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach, wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej. Celem nowelizacji jest dostosowanie sposobu ustalania wartości pomocy publicznej do znowelizowanych przepisów unijnych dotyczących zasad dopuszczalności pomocy publicznej.

- Od 1 stycznia 2017 r. obowiązują przepisy, na mocy których państwa członkowskie mają obowiązek automatycznego wzajemnego powiadamiania się o wszelkich nowych interpretacjach prawa podatkowego o wymiarze transgranicznym. Wymiana informacji będzie się odbywała za pośrednictwem centralnej bazy danych, do której będą miały dostęp wszystkie kraje UE.

- 10 stycznia 2017 r. Komisja Europejska zaproponowała nowe przepisy (tj. projekt rozporządzenia w sprawie ochrony prywatności w komunikacji elektronicznej), które mają wzmocnić ochronę prywatności osób korzystających z tego rodzaju komunikacji, w tym również jej nowych form, jak np. komunikatory *WhatsApp*, *Facebook Messenger*, czy *Skype*. Nowe rozporządzenie ma zaktualizować istniejące przepisy, rozszerzyć je oraz dostosować do rozporządzenia ogólnego w sprawie ochrony danych, które wejdzie w życie pod koniec maja 2018 r.

- 10 stycznia 2017 r. Komisja Europejska zaproponowała zmiany w przepisach dotyczących BHP, by zmniejszyć narażenie pracowników na substancje rakotwórcze i zarachowania na nowotwory w związku z pracą zawodową. Komisja przedstawiła też wytyczne dla pracodawców, zwłaszcza właścicieli małych i mikroprzedsiębiorstw (MŚP), by pomóc im w dostosowaniu się do zmienionych zasad BHP.

- 11 stycznia 2017 r. Komisja Europejska opublikowała raport z implementacji czterech istniejących unijnych strategii

makroregionalnych: Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego (istniejącej od 2009 r.), Strategii Dunajskiej (2011 r.), Strategii Adriatycko – Jońskiej (2014 r.) oraz Strategii Alpejskiej (2016 r.). Po raz pierwszy jest to jeden dokument, zawierający ocenę stanu implementacji czterech strategii, podsumowanie ich głównych wyników i przykłady dobrych praktyk. Przedstawiono w nim także wnioski płynące ze zdobytego dotychczas doświadczenia oraz szereg rekomendacji, również w kontekście kształtowania przyszłej polityki spójności. Raport jest dostępny w języku polskim (http://www.msz.gov.pl/resource/ffd308d9-6bc2-490f-a845-e6e82106bc34:JCR).

▪ 14 stycznia 2017 r. w Dzienniku Urzędowym UE (seria L, nr 11) opublikowano CETA, czyli kompleksową umowę gospodarczo-handlową między Kanadą a Unią Europejską i jej państwami członkowskimi. Celem CETA jest zniesienie należności celnych, zlikwidowanie ograniczeń w dostępie do zamówień publicznych, otwarcie rynku usług i stworzenie przewidywalnych warunków dla inwestorów, a także zapobieganie nielegalnemu kopiowaniu innowacji i tradycyjnych produktów. Tymczasowe stosowanie CETA powinno rozpocząć się wiosną tego roku (wymaga jeszcze zgody Parlamentu Europejskiego), lecz pełne wejście w życie umowy wraz z częścią inwestycyjną nastąpi po ratyfikacji przez parlamenty państw członkowskich Unii.

▪ 25 stycznia 2017 r. komisja sejmowa pozytywnie zaopiniowała kandydaturę Szymona Pawelca na sędziego Sądu UE. MSZ przedstawi ją Radzie UE, która podejmie ostateczną decyzję. Szymon Pawelec, adwokat i doktor habilitowany nauk prawnych (pracownik naukowy Instytutu Prawa Karnego Uniwersytetu Warszawskiego), specjalizuje się w zagadnieniach z pogranicza prawa handlowego, gospodarczego i cywilnego oraz prawa i procesu karnego, w tym w szczególności w zakresie problematyki przestępczości gospodarczej, giełdowej i skarbowej, a także postępowań ekstradycyjnych, prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz prawa medycznego.

▪ Komisja Europejska zadecydowała o przeznaczeniu 315 milionów EUR z Funduszu Spójności na brakujący odcinek autostrady A1, między Częstochową i Pyrzowicami w województwie śląskim. Odcinek ten położony jest w korytarzu bałtycko-adriatyckim sieci bazowej TEN-T (Transeuropejskiej Sieci Transportowej), która łączy północ z południem Europy przez Polskę centralną. Nowy odcinek

autostrady powinien być oddany do czerwca 2019 r.

▪ 18 stycznia 2017 r. Trybunał Sprawiedliwości wydał wyrok w sprawie C-37/16, SAWP zainicjowanej pytaniem prejudycjalnym Naczelnego Sądu Administracyjnego (zob. s. 9–10)

▪ Odnotowano spadek liczby naruszeń Konwencji stwierdzonych orzeczeniami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w roku 2016 r. Trybunał zanotował mniejszy wpływ skarg przeciwko Polsce i wydał mniejszą liczbę orzeczeń dotyczących naruszenia przez Polskę Konwencji. W 2016 r. zapadło 58 takich orzeczeń, w tym: 19 wyroków stwierdzających naruszenie, 27 decyzji zatwierdzających ugody zawarte między rządem a skarżącym, 12 decyzji zatwierdzających deklaracje jednostronne rządu.

▪ 27 stycznia 2017 r. odbyło się uroczyste posiedzenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, inaugurujące nowy rok orzeczniczy ETPC. Tradycyjna inauguracja nowego roku orzeczniczego ETPC gromadzi szefów najważniejszych organów sądowych państw członkowskich Rady Europy. Prezesa NSA w Strasburgu reprezentował sędzia NSA Roman Wiatrowski.

Nowe akty prawne UE

[*) Podane informacje stanowią wybór nowych aktów prawnych UE we wskazanym miesiącu]

▪ Rozporządzenie wykonawcze Komisji nr 2017/6 z dnia 5 stycznia 2017 r. w sprawie europejskiego planu wdrożenia europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (Dz. Urz. z 2017 r. L 3, s. 6)

▪ Decyzja Komisji (UE, Euratom) nr 2017/46 z dnia 10 stycznia 2017 r. w sprawie bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych w Komisji Europejskiej (Dz. Urz. z 2017 r. L 6, s. 40)

▪ Decyzja Komisji z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie mianowania niektórych członków Rady Naukowej Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (Dz. Urz. z 2017 r. C 13, s. 2)

- Decyzja wykonawcza Komisji nr 2017/89 z dnia 17 stycznia 2017 r. w sprawie ustanowienia rocznych wykazów priorytetów na rok 2017 na potrzeby opracowania kodeksów sieci i wytycznych (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz. Urz. z 2017 r. L 14, s. 14)

- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 2017/128 z dnia 20 stycznia 2017 r., zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (Dz. Urz z 2017 r. L 21, s. 1)

Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*

[*)W przypadku wyroków TSUE publikowane fragmenty stanowią wybrane cytaty lub tezy]

Cła

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 18 stycznia 2017 r. w sprawie C-365/15, Wortmann KG Internationale Schuhproduktionen przeciwko Hauptzollamt Bielefeld

Odesłanie prejudycjalne – Unia celna i Wspólna taryfa celna – Zwrot należności celnych przywozowych – Rozporządzenie (EWG) nr 2913/92 (kodeks celny) –Artykuł 241 akapit pierwszy, tiret pierwszy – Ciążący na państwie członkowskim obowiązek ustanowienia zapłaty odsetek za zwłokę również w braku dochodzenia roszczenia przed sądami krajowymi

*) Wówczas gdy należności celne przywozowe, włącznie z cłami antydumpingowymi, podlegają zwrotowi z tego względu, że zostały one pobrane z naruszeniem prawa Unii – co winno zostać zweryfikowane przez sąd krajowy – państwa członkowskie są na podstawie prawa Unii zobowiązane względem podmiotów mających prawo do zwrotu do zapłaty związanych z tym zwrotem odsetek, liczonych od dnia zapłaty przez owe podmioty należności celnych podlegających zwrotowi.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 25 stycznia 2017 r. w sprawie C-679/15, Ultra-Brag AG przeciwko Hauptzollamt Lörrach

Odesłanie prejudycjalne – Unia celna – Powstanie długu celnego w następstwie nielegalnego wprowadzenia towarów – Pojęcie dłużnika – Pracownik osoby prawnej odpowiedzialnej za nielegalne wprowadzenie towarów – Oszustwo lub rażące niedbalstwo

*) Artykuł 202 ust. 3 tiret pierwsze rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy kodeks celny, zmienionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 1791/2006 z dnia 20 listopada 2006 r., powinien być interpretowany w ten sposób, że osoba prawna może być uznana za dłużnika długu celnego powstałego w wyniku nielegalnego wprowadzenia towaru na obszar celny Unii spowodowanego przez zachowanie jej pracownika, który nie jest jej ustawowym przedstawicielem, jeśli pracownik ten wprowadził dany towar, przestrzegając ram misji powierzonej mu przez pracodawcę i wykonując polecenia, które zostały mu w tym celu zlecone przez innego pracownika, uprawnionego w tym zakresie w ramach swych zadań, działając w związku z tym w ramach swoich obowiązków, w imieniu i na rzecz swojego pracodawcy.

*) Artykuł 212a rozporządzenia nr 2913/92, zmienionego rozporządzeniem nr 1791/2006, powinien być interpretowany w ten sposób, że aby stwierdzić w przypadku pracodawcy, osoby prawnej, znamiona oszustwa lub rażącego niedbalstwa w rozumieniu tego artykułu, należy nie tylko brać pod uwagę samego pracodawcę, ale również przypisać mu zachowanie zatrudnionych przez niego pracowników, którzy przestrzegając ram misji powierzonej przez ich pracodawcę w ten sposób, że działali w ramach swoich obowiązków, w imieniu i na rzecz swojego pracodawcy, spowodowali nielegalne wprowadzenie towarów.

Cudzoziemcy

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 31 stycznia 2017 r. w sprawie C-573/14, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides przeciwko Mostafie Lounaniemu

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 31 stycznia 2017 r. w sprawie C-573/14, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides przeciwko Mostafie Lounaniemu

Odesłanie prejudycjalne – Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Azyl – Dyrektywa 2004/83/WE – Minimalne normy dotyczące kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów statusu uchodźców – Artykuł 12 ust. 2 lit. c) i art. 12 ust. 3 – Wykluczenie z możliwości uzyskania statusu uchodźcy – Pojęcie „czynów sprzecznych z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych” – Zakres – Członek kierownictwa organizacji terrorystycznej – Skazanie za uczestnictwo w działaniach grupy terrorystycznej – Ocena indywidualna

*) Artykuł 12 ust. 2 lit. c) dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osób, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony należy interpretować w ten sposób, że skazanie osoby wnioskującej o udzielenie międzynarodowej ochrony za jedno z przestępstw terrorystycznych, o których mowa w art. 1 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/475/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu nie jest niezbędną przesłanką powołania się na przewidzianą w tym przepisie podstawę wykluczenia z możliwości uzyskania statusu uchodźcy.

*) Artykuł 12 ust. 2 lit. c) oraz art. 12 ust. 3 dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że czyny polegające na uczestnictwie w działaniach grupy terrorystycznej, takie jak czyny, za które skazana została strona przeciwna w postępowaniu głównym, mogą uzasadniać zastosowanie wykluczenia z możliwości uzyskania statusu uchodźcy, nawet jeżeli zainteresowana osoba ani nie

popełniła, ani nie usiłowała popełnić, ani też nie groziła popełnieniem aktów terrorystycznych. Na potrzeby dokonania indywidualnej oceny okoliczności faktycznych pozwalających na ustalenie, czy istnieją poważne podstawy, aby sądzić, że dana osoba jest winna czynów sprzecznych z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych, podżegała do popełniania takich czynów lub inny sposób uczestniczyła w ich popełnianiu, okoliczność, że osoba ta została skazana przez sądy państwa członkowskiego za uczestnictwo w działaniach grupy terrorystycznej, stanowi okoliczność o szczególnym znaczeniu, podobnie jak okoliczność, że osoba ta była jednym z członków kierownictwa takiej grupy, bez konieczności ustalania, czy osoba ta sama podżegała do popełnienia aktu terrorystycznego lub uczestniczyła w jego popełnianiu.

Ochrona środowiska

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 18 stycznia 2017 r. w sprawie C-460/15, Schaefer Kalk GmbH & Co. KG przeciwko Bundesrepublik Deutschland

Odesłanie prejudycjalne – Środowisko naturalne – System handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej – Dyrektywa 2003/87/WE – Plan monitorowania – Rozporządzenie (UE) nr 601/2012 – Artykuł 49 ust. 1 i pkt 10 załącznika IV – Obliczanie emisji z instalacji – Odejmowanie ilości przenoszonego dwutlenku węgla (CO2) – Wyłączenie CO2 wykorzystywanego przy produkcji wytrąconego węglanu wapnia – Ważność wyłączenia

*) Przepisy art. 49 ust. 1 zdanie drugie rozporządzenia Komisji (UE) nr 601/2012 z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie monitorowania i raportowania w zakresie emisji gazów cieplarnianych zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i pkt 10.B załącznika IV do tego rozporządzenia, w zakresie, w jakim systemowo włączają one do emisji z instalacji do kalcynacji wapnia dwutlenek węgla (CO^2) przenoszony do innej instalacji dla potrzeb produkcji wytrąconego węglanu wapnia, bez względu na to, czy ów dwutlenek węgla zostaje uwolniony do atmosfery, czy też nie, są nieważne.

Podatki

Postanowienie Trybunału (izba) z dnia 12 stycznia 2017 r. w sprawie C-28/16, MVM Magyar Villamos Művek Zrt. przeciwko Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatóság

Odesłanie prejudycjalne – Opodatkowanie – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Dyrektywa 2006/112/WE – Pojęcie „działalności gospodarczej” – Uczestnictwo spółki holdingowej w zarządzaniu jej spółkami zależnymi

*) Artykuły 2, 9, 26, 167, 168 i 173 dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej należy interpretować w ten sposób, że uczestnictwo spółki holdingowej takiej jak ta, o której mowa w postępowaniu głównym, w zarządzaniu jej spółkami zależnymi, w sytuacji, w której nie zafakturowała ona tym spółkom ani ceny za usługi, które nabyła w interesie całości grupy spółek lub niektórych z jej spółek zależnych, ani związanego z tym podatku od wartości dodanej, nie stanowi „działalności gospodarczej” w rozumieniu tej dyrektywy, w związku z czym spółka holdingowa nie może korzystać z prawa do odliczenia podatku od wartości dodanej naliczonego w związku z tymi nabytymi usługami w zakresie, w jakim są one związane z działalnością nieobjętą zakresem stosowania tej dyrektywy.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 18 stycznia 2017 r. w sprawie C-37/16, Minister Finansów przeciwko Stowarzyszeniu Artystów Wykonawców Utworów Muzycznych i Słowno-Muzycznych SAWP (SAWP)

Odesłanie prejudycjalne – Opodatkowanie – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Transakcje podlegające opodatkowaniu – Pojęcie „odpłatnego świadczenia usług” – Uiszczanie opłat na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania

prawami autorskimi i prawami pokrewnymi tytułem godziwej rekompensaty – Wyłączenie

*) Dyrektywę Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, zmienioną dyrektywą Rady 2010/45/UE z dnia 13 lipca 2010 r., należy interpretować w ten sposób, że podmioty praw do zwielokrotniania nie świadczą usług w rozumieniu tej dyrektywy na rzecz producentów i importerów czystych nośników oraz urządzeń do utrwalania i zwielokrotniania, od których organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi pobierają na rzecz tych podmiotów, ale we własnym imieniu, opłaty od sprzedaży tych urządzeń i nośników.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 18 stycznia 2017 r. w sprawie C-471/15, Sjelle Autogenbrug I/S przeciwko Skatteministeriet

Odesłanie prejudycjalne – Opodatkowanie – Podatek od wartości dodanej — Dyrektywa 2006/112/WE – Szczególna procedura opodatkowania marży – Pojęcie „towarów używanych” – Sprzedaż części wymontowanych z pojazdów samochodowych wycofanych z eksploatacji

*) Artykuł 311 ust. 1 pkt 1 dyrektywy 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej należy interpretować w ten sposób, że części używane pochodzące z pojazdu samochodowego wycofanego z eksploatacji, nabytego przez przedsiębiorstwo zajmujące się recyklingiem samochodowym od osoby fizycznej i przeznaczone do odsprzedaży jako części zamienne stanowią „towary używane” w rozumieniu tego przepisu, w związku z czym dostawy tego rodzaju części dokonane przez podatnika-pośrednika są objęte zakresem zastosowania procedury marży.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 18 stycznia 2017 r. w sprawie C-189/15, Istituto di Ricovero e Cura a Carattere Scientifico (IRCCS) – Fondazione Santa Lucia przeciwko Cassa conguaglio per il settore elettrico, Ministero dello

Sviluppo economico, Ministero dell'Economia e delle Finanze, Autorità per l'energia elettrica e il gas

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2003/96/WE – Opodatkowanie produktów energetycznych i energii elektrycznej – Obniżki podatku – Przedmiotowy zakres stosowania – Udogodnienia dotyczące kwot należnych z tytułu pokrycia kosztów ogólnych systemu energii elektrycznej – Artykuł 17 – Przedsiębiorstwa energochłonne – Udogodnienia przyznawane takim przedsiębiorstwom jedynie jeśli działają w sektorze wytwórczym – Dopuszczalność

*) Artykuł 17 ust. 1 dyrektywy Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej należy interpretować w ten sposób, że pojęciem „obniżek podatku" są objęte udogodnienia przyznane w prawie krajowym przedsiębiorstwom energochłonnym takim jak opisane w tym przepisie, w odniesieniu do kwot takich jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, należnych z tytułu pokrycia kosztów ogólnych systemu energii elektrycznej, z zastrzeżeniem kontroli przez sąd odsyłający krajowych okoliczności faktycznych i przepisów prawa, na których opiera się ta odpowiedź Trybunału.

*) Artykuł 17 ust. 1 dyrektywy 2003/96 należy interpretować w ten sposób, że przepis ten nie stoi na przeszkodzie dla przepisów krajowych przewidujących obniżki podatków od zużycia energii elektrycznej jedynie na rzecz tych przedsiębiorstw energochłonnych w rozumieniu tego przepisu, które działają w sektorze wytwórczym.

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 19 stycznia 2017 r. w sprawie C-344/15, National Roads Authority przeciwko Revenue Commissioners

Odesłanie prejudycjalne – Wspólny system podatku od wartości dodanej – Dyrektywa 2006/112/WE – Artykuł 13 ust. 1 akapit drugi – Zarządzanie infrastrukturą drogową i udostępnianie jej w oparciu o pobór opłat z tytułu użytkowania dróg płatnych – Działalność prowadzona przez podmiot prawa publicznego w charakterze organu władzy publicznej – Obecność

podmiotów prywatnych – Znaczące zakłócenia konkurencji – Występowanie

*) Artykuł 13 ust. 1 akapit drugi dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak stanowiąca przedmiot postępowania głównego, podmiotu prawa publicznego – prowadzącego działalność polegającą na umożliwieniu korzystania z drogi w oparciu o pobór opłaty z tytułu jej użytkowania – nie należy uznawać za podmiot stanowiący konkurencję dla podmiotów prywatnych, które pobierają opłaty drogowe z tytułu użytkowania innych dróg płatnych na podstawie umowy zawartej z owym podmiotem prawa publicznego zgodnie z krajowymi przepisami ustawowymi.

Rolnictwo

Wyrok Trybunału (izba) z dnia 19 stycznia 2017 r. w sprawie C-282/15, Queisser Pharma GmbH & Co. KG przeciwko Bundesrepublik Deutschland

Odesłanie prejudycjalne – Swobodny przepływ towarów – Artykuły 34–36 TFUE – Sytuacja o charakterze wyłącznie wewnętrznym – Bezpieczeństwo żywności – Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 – Artykuł 6 – Zasada analizy ryzyka – Artykuł 7 – Zasada ostrożności – Rozporządzenie (WE) nr 1925/2006 – Ustawodawstwo państwa członkowskiego zakazujące produkcji i wprowadzania do obrotu suplementów diety zawierających aminokwasy – Sytuacja, w której czasowe odstępstwo od tego zakazu zależy od uprawnień dyskrecjonalnych organu krajowego

*) Artykuły 6 i 7 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom prawa krajowego takim jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym, które zakazują produkcji, przetwarzania lub wprowadzania do obrotu jakiegokolwiek suplementu diety

zawierającego aminokwasy, chyba że organ krajowy dysponujący w tym względzie zakresem uznania przyznał odstępstwo, jeżeli te przepisy prawa krajowego są oparte na analizie ryzyka, która dotyczy jedynie niektórych aminokwasów, czego zbadanie należy do sądu odsyłającego. W każdym razie art. 6 i 7 wskazanego rozporządzenia należy interpretować jako stojące na przeszkodzie takim przepisom prawa krajowego, jeżeli te przepisy prawa krajowego stanowią, że odstępstwo od przewidzianego w nich zakazu może zostać przyznane jedynie na okres określony, nawet w sytuacji gdy wykazano, że substancja jest bezpieczna.

Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

[*) Podstawę opracowania not dotyczących orzeczeń ETPC stanowią noty informacyjne MSZ oraz informacje zawarte w bazie HUDOC]

Wyrok (Izba) z dnia 12 stycznia 2017 r. w sprawie Kebe i inni przeciwko Ukrainie (skarga nr 12552/12)

Naruszenie art. 13 w zw. z art. 3 EKPC – prawo do skutecznego środka odwoławczego – brak naruszenia art. 3 EKPC – zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania

Panowie Kebe i Girma (obywatele Erytrei) oraz Pan Adane (obywatel Etiopii) w 2000 r. przybyli do Dżibuti, gdzie przebywali nielegalnie – obawiali się represji po powrocie do kraju. W styczniu 2012 r. opuścili Dżibuti na statku pod banderą maltańską, a ich zamiarem było ubieganie się o azyl w innym kraju niż Dżibuti oraz ich kraje pochodzenia. W lutym 2012 r. statek przybił do portu Mikołajów na Ukrainie. Na statku doszło do spotkania z funkcjonariuszami służby granicznej oraz prawniczką reprezentującą lokalną organizację pozarządową. Skarżący poinformowali funkcjonariuszy, że szukają azylu (nie potwierdził tego rząd ukraiński) i zaczęli wypełniać stosowne dokumenty. Funkcjonariusze straży granicznej oświadczyli jednak, że nie mogą przyjąć ich wniosków, gdyż przybyli na obcym statku. Prawniczkę poproszono o opuszczenie pokładu, ale skarżącym nie pozwolono zejść na ląd. Statek miał płynąć dalej do Arabii Saudyjskiej, jednak dzień przed planowanym odpływem prawniczka z organizacji pozarządowej wniosła skargę do ETPC, wnioskując o środek tymczasowy z art. 39 EKPC.

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że przymusowa podróż skarżących do Arabii Saudyjskiej oznaczałaby odesłanie ich do krajów pochodzenia i narażenie ich na nieludzkie i poniżające traktowanie. W dniu planowanego odpływu pozwolono skarżącym opuścić statek i zejść na terytorium Ukrainy. Kilkukrotnie składali oni wnioski o azyl, lecz Odeski Okręgowy Departament Migracyjny je odrzucał. Pan Kebe odwoływał się w tej sprawie, pan Adane opuścił Ukrainę w 2014 r., a postępowanie odwoławcze pana Girma umorzono po jego śmierci w 2015 r.

W skardze do ETPC skarżący powołali się na art. 3 EKPC w związku z narażeniem na ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania zarówno w krajach pochodzenia skarżących, jak i w Arabii Saudyjskiej. Zarzucili także, iż od odmowy przyjęcia wniosków azylowych przez strażników granicznych nie przysługiwał żaden środek prawny, co stanowiło naruszenie prawa do skutecznego środka odwoławczego gwarantowanego w art. 13 EKPC.

W postępowaniu przed ETPC rząd Ukrainy podnosił, że Ukraina w ogóle nie miała jurysdykcji w sprawie skarżących, ponieważ przebywali oni na statku pod banderą maltańską. Trybunał nie zgodził się z tym stanowiskiem i stwierdził, że w świetle art. 1 EKPC jurysdykcja oznacza faktyczną kontrolę sprawowaną nad daną osobą lub terytorium. Warunek ten został spełniony, skoro działania ukraińskich organów władzy (czyli straży granicznej) miały decydujący wpływ na działania podejmowane przez skarżących.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 3 EKPC, Trybunał zwrócił uwagę, że panu Kebe na mocy art. 39 EKC pozwolono zejść na ląd i mieszkać na Ukrainie, nie jest więc zagrożony nagłym wydaleniem poza terytorium Ukrainy, a tym samym traci status pokrzywdzonego w tym zakresie. Tę część skargi zatem odrzucono.

Jednocześnie, z punktu widzenia konwencyjnej gwarancji prawa do skutecznego środka odwoławczego, ETPC stwierdził, że działanie straży granicznej odebrało faktyczną możliwość złożenia wniosku azylowego jeszcze na pokładzie statku. Funkcjonariusze nie udzielili żadnych informacji na temat procedur azylowych obowiązujących na Ukrainie i zupełnie zignorowali ewentualną potrzebę ochrony międzynarodowej w przypadku skarżących. Ponadto decyzja strażników miała charakter natychmiastowej wykonalności, rodząc ryzyko niezwłocznego wydalenia poza terytorium Ukrainy, bez możliwości zawieszenia jej wykonania i zbadania

złożonych wniosków azylowych co do istoty. Skarżący nic nie mogli zrobić w tej sprawie. Oznaczało to pozbawienie ich możliwości skutecznego odwołania się od decyzji straży granicznej, z naruszeniem konwencyjnego prawa do skutecznego środka odwoławczego. Trybunał uznał zatem, że naruszono art. 13 w zw. z art. 3 EKPC.

Wyrok (Izba) z dnia 10 stycznia 2017 r. w sprawie Osmanoğlu i Kocabaş przeciwko Szwajcarii (skarga nr 29086/12)

Brak naruszenia art. 9 EKPC – wolność myśli, sumienia i wyznania

Skarżący – A. Osmanoğlu i S. Kocabaş – są obywatelami Szwajcarii pochodzenia tureckiego wyznającymi islam. Z powodów religijnych skarżący sprzeciwiali się udziałowi swoich córek (urodzonych w 1999 i 2001 r.) w obowiązkowych, koedukacyjnych lekcjach pływania w szkole. Władze szkolne nie zgodziły się na zwolnienie uczennic z tych lekcji, jako że nie osiągnęły jeszcze wieku dojrzewania i nie można było tego żądać według obowiązującego prawa. Ojcowie jednak uparcie zabraniali im uczestnictwa w zajęciach pływania. W efekcie zostali oni ostrzeżeni przez Departament Edukacji Kantonu Basle, a następnie – po nieskutecznej mediacji ze szkołą – ukarani grzywną za naruszenie obowiązków rodzicielskich w 2010 r. Odwoławcza droga krajowa została wyczerpana w 2012 r.

W skardze do ETPC skarżący zarzucili naruszenie art. 9 EKPC. Podnieśli, że udział dziewcząt w koedukacyjnych lekcjach pływania w szkole sprzeciwia się ich przekonaniom religijnym.

Trybunał zwrócił uwagę, że odmowa władz dotycząca zwolnienia z udziału w lekcjach pływania kolidowała z prawem do uzewnętrzniania swego wyznania i stanowiła ingerencję państwa w tę materię. Niemniej jednak ograniczenie to nastąpiło w ramach dozwolonego marginesu oceny, który przysługuje państwom w odniesieniu do określenia miejsca religii w społeczeństwie, a zwłaszcza w edukacji publicznej. Jednocześnie, ważąc kolidujące interesy prywatne i publiczne, ETPC stwierdził, że szkoła odgrywa szczególną rolę w procesie integracji społecznej, zwłaszcza w przypadku dzieci pochodzących z zagranicy. Obowiązek szkolny implikuje to, że zwolnienia z lekcji mogą mieć

miejsce tylko w wyjątkowych sytuacjach. Edukacja sportowa ma w dodatku szczególne znaczenie dla rozwoju i zdrowia dzieci. Prawu rodziców do manifestowania ich światopoglądu i wartości religijnych należy więc przeciwstawić interes ich dzieci w odebraniu pełnego wykształcenia, które jednoznacznie ułatwi ich społeczną integrację w zgodzie z miejscowymi regułami i zwyczajami nowej ojczyzny. Interes córek skarżących w rozpatrywanej sprawie obejmuje nie tylko bezsprzeczną wartość w postaci nabycia umiejętności pływania, lecz przede wszystkim udziału w zajęciach z innymi uczniami, na równi z nimi, tj. bez rozróżnienia związanego z ich pochodzeniem bądź przekonaniami religijnymi lub światopoglądowymi ich rodziców. Trybunał zauważył, że władze szkolne wykazały się w tej sprawie dużą elastycznością, proponując m.in., by córki skarżących brały udział w lekcjach pływania w burkini. Skarżący nie chcieli jednak pójść w tym zakresie na żaden kompromis.

Trybunał wziął również pod uwagę kwestie proceduralne i uznał, że istota żądania skarżących została należycie rozpatrzona przez władze krajowe, z zastrzeżeniem wszelkich gwarancji proceduralnych i standardów konwencyjnych.

W konkluzji Trybunał podkreślił, że władze państwowe mogą w uprawniony sposób przyznać pierwszeństwo wskazanym wyżej względom i uznać je za nadrzędne w stosunku do życzenia rodziców, którzy uznają dany model edukacji (lub jego konkretne elementy) za sprzeczne ze swoimi przekonaniami. Zatem, przyznając pierwszeństwo interesom dzieci w realizacji pełnego programu nauczania, co sprzyja powodzeniu ich integracji ze szwajcarskim społeczeństwem, przed prywatnym interesem skarżących w postaci uzyskania zwolnienia ich córek z lekcji pływania ze względów religijnych, szwajcarskie organy władzy nie przekroczyły przysługującego im marginesu uznania. Tym samym Trybunał uznał, że w sprawie nie doszło do naruszenia art. 9 EKPC.